

Ledare, SSF-Nyhetsbrev för april 2023

Grundlagsskydda lärosätenas autonomi!

SFS, SUHF och SULF gjorde den 2 mars ett gemensamt uttalande för att grundlagsskydda högre utbildning och lärosätenas autonomi. Det får min gillamarkering! Så här skriver de tre organisationerna:

"Den akademiska friheten är nu inskriven i högskolelagen. Lärosätena har i uppdrag att prioritera och värna en kultur som tillåter fritt kunskapssökande och kunskapsspridning. Det är bra, men det räcker inte. Lärosätena kan inte på egen hand garantera och skydda lärare och forskares möjlighet till kunskapsspridning. Regering och riksdag måste även tillförsäkra rätten för lärare och forskare att i media, i klassrummet och i det offentliga samtalet lyfta fram alla former av fakta och vetenskapligt förankrad kunskap. Denna rätt behöver värnas och skyddas genom grundlagen."

Jag hoppas att regeringen i sitt arbete med nästa forskningsproposition tar tillfället i akt och rättar ett par allvarliga brister i den svenska högskolelagen. Först och främst behöver universitet och högskolor alltså ges institutionell autonomi. Samtidigt behöver den försåtliga hänvisningen till statlig värdegrund som villkor för akademisk frihet tas bort. Så här står det i lagen från 1 juli 2021: **"Det fria kunskapssökandet och den fria kunskapsspridningen ska dock alltid utövas inom de rättsliga ramar som finns och utifrån den värdegrund som gäller."**

Att lagar gäller behöver knappas upprepas. Det som annars åsyftas är den statliga värdegrunden för statsanställda som består av de sex principerna demokrati, legalitet, objektivitet, fri åsiktsbildning, respekt samt effektivitet och service (Statskontoret 2019). Statskontoret noterar själva att *"värdegrunden är formulerad på en övergripande nivå. Därför behöver myndigheterna konkretisera den i den dagliga verksamheten samt diskutera de frågor och dilemman som är specifika just för dem. **Det gäller särskilt i fall där de olika principerna kan hamna i konflikt med varandra.**"* Notera speciellt ordet 'gäller' i paragrafen ovan och reflektera över några dagsaktuella debatter kring yttrandefrihet på gator och torg. Värdegrunden kan förändras med en ny riksdagsmajoritet och det går snabbare än en grundlagsändring.

Det är den sympatiska principen om **respekt** som ställer till det. En kränkhetskultur riskerar att få utbredning, vilken lätt leder till självcensur bland studenter och lärare/forskare. -Läs gärna **Sara Kristofferssons bok *Hela havet stormar: fallstudie inifrån en myndighet (Volante, 2022)***. Utfrysningen av forskare med "felaktiga" åsikter går under namnet cancelkultur. En farlig norm håller på att etablera sig – till den är jag kritisk.

Åtminstone på Campus behöver vi kunna skilja på känslor och fakta; så visar vi bäst respekt för varandra och skapar därigenom en fast grund för öppen och meningsfull diskussion.

Lars Hultman, 28 april 2023